

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри психології і
педагогіки дошкільної освіти
проф. Цветкова Г.Г.

« » _____ 20   р

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

Освітній ступень	<u>«Магістр»</u>
Спеціальність	<u>012 Дошкільна освіта</u>
Випускний екзамен	<u>Захист магістерської роботи</u>

Програма підсумкової атестації (захист магістерської роботи) зі спеціальності «Дошкільна освіта» освітнього ступеня «Магістр» / укладачі: кандидат педагогічних наук, доцент Довбня С.О.; кандидат педагогічних наук, доцент Шулигіна Р.А. / за заг. ред. декана педагогічного факультету професора **Олефіренка Т.О.**; завідувачою кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти професора, доктора педагогічних наук **Цветкової Г.Г.**

Рецензенти:

Гавриш Н.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та педагогіки дошкільної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

Панасенко Е.А., завідувач кафедри практичної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти, протокол №5 від «06» грудня 2021 р.

Робоча програма затверджена на засіданні Вченої ради педагогічного факультету, протокол №5 від «26» січня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ проф. Цветкова Г.Г.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підсумкова атестація – це процес встановлення відповідності якості отриманого другого (магістерського) рівня вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти на етапі завершення навчання.

Підсумкова атестація проводиться на підставі оцінювання якості підготовки фахівців відповідно до Стандарту вищої освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Принципами формування й реалізації системи засобів державної діагностики якості знань фахівця зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» є: уніфікація, комплексність, взаємозамінність і взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність і відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність, валідність, варіативність.

Програма підсумкової атестації для випускників другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» розроблена з урахуванням Закону України «Про вищу освіту» та нормативно-правових документів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: «Положення про екзаменаційну комісію в НПУ імені М. П. Драгоманова» (2015 р.), «Положення про організацію освітнього процесу в НПУ імені М. П. Драгоманова» (нова редакція) 2021 р.

Задля перевірки в здобувачів освіти рівня сформованості професійних компетентностей і результатів навчання (табл. 1), передбачено проведення підсумкової атестації у форматі захисту магістерських робіт.

Об'єктом оцінювання якості підготовки фахівця є сукупність знань, умінь і навичок, набутої ним системи компетенцій щодо організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку, відтворених у процесі виконання і захисту магістерської роботи.

Програма підсумкової атестації дозволяє перевірити компетентності відповідно до базової спеціальності, виходячи із змісту та результатів виконаної магістерської роботи, а у процесі її захисту здобувачі мають змогу продемонструвати сформованість компетентностей і результатів навчання, зокрема й у контексті вузькопрофільної складової освітньо-професійних програм.

Організація проведення підсумкової атестації 2021/2022 н. р. має свою специфіку, регламентовану Листом Міністерства освіти і науки України №1/9-249 від 14.05.2020 р. «Щодо організації поточного, семестрового контролю атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій», «Додатком до Положення про організацію освітнього процесу в НПУ імені М. П. Драгоманова» (нова редакція) 2021 р. та «Додатком до Положення про екзаменаційну комісію в НПУ імені М. П. Драгоманова» (2021 р.).

**Компетентності та результати навчання випускника другого (магістерського) рівня
зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта»**

Програмні компетентності	Програмні результати навчання
<p>КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.</p>	<p>РН-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>РН-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.</p> <p>РН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>РН-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>РН-05. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.</p> <p>РН-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.</p> <p>РН-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.</p> <p>РН-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.</p> <p>РН-09. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний освітній простір закладу дошкільної освіти.</p>
<p>КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.</p> <p>КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).</p> <p>КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне,</p>	

соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дитей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дитей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дитей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дитей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дитей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дитей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-11. Здатність до формування в дитей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дитей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньопродуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дитей раннього і дошкільного віку.

РН-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

РН-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

РН-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

РН-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

РН-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

РН-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

РН-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

РН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісної соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

РН-18. Володіти законодавчою базою щодо функціонування дошкільної освіти в Україні та знаннями міжнародних та законодавчих актів в галузі охорони дитинства; розуміти систему діяльності закладу дошкільної освіти як об'єкта управління; визначати управління як процес, його закономірності і принципи; пояснювати організаційну структуру управління; знати загальні та спеціальні функції управління, нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладу дошкільної освіти; володіти інформацією щодо правового регулювання трудових взаємин в закладі дошкільної освіти.

РН-19. Вміти встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення

<p>КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.</p> <p>КС-15. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.</p> <p>КС-16. Здатність визначати стратегію розвитку закладу освіти та здійснювати його планування.</p> <p>КС-17. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституційним категоріями фахівців до партнерства з батьками.</p> <p>КС-18. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.</p> <p>КС-19. Здатність аналізувати та враховувати результати зовнішнього та внутрішнього моніторингу якості освіти.</p> <p>КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.</p>	<p>якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проектів; вміти користуватися сучасною методологією аналізу сімейних проблем і явищ та їх впливу на формування повноцінної особистості дитини дошкільного віку.</p> <p>РН-20. Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії; виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя передовий педагогічний досвід та результати досліджень.</p> <p>РН-21. Володіти вміннями і навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.</p> <p>РН-22. Знати передумови й умови, функції, принципи, мету, завдання, зміст, методи, форми, види моніторингової діяльності спеціаліста з управління дошкільної освіти; вміти використовувати моніторинг як механізм вдосконалення діяльності закладу дошкільної освіти.</p>
<p>Компетентності та результати навчання випускника другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна та інклюзивна освіта»</p>	
<p>Здатність до вивчення індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>Здатність до адаптації навчальних матеріалів з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.</p> <p>Здатність до проведення навчально-розвивальних, виховних, соціально-адаптаційних заходів, використання технологій інклюзивної освіти у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в інклюзивній групі закладу дошкільної освіти.</p> <p>Здатність до співпраці з фахівцями</p>	<p>Розуміти та діагностувати причини утруднень і характеру індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку з варіативними мовленнєвими порушеннями, прогнозувати і планувати корекційно-розвивальну роботу, створювати адекватні психолого-педагогічні умови з урахуванням клініко-психолого-педагогічних особливостей дітей, забезпечувати корекційно-превентивне навчання, запобігати виникненню вторинних відхилень у розвитку особистості, формувати нові способи діяльності на основі звужених сенсорної, моторної, інтелектуальної і мовленнєвої функцій та дисгармонійного розвитку дитини.</p> <p>Розуміти і володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти; вміти організовувати групове й індивідуальне навчання і виховання дітей з особливими потребами.</p> <p>Вміти адаптувати навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей</p>

<p>команди супроводу дітей з особливими освітніми потребами та їхніми батьками.</p>	<p>навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.</p> <p>Володіти педагогічним інструментарієм вивчення індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів дітей з освітніми потребами, сприяти виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів.</p>
<p>Компетентності та результати навчання випускника другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта та сімейне виховання»</p>	
<p>Здатність до створення єдиного простору закладу дошкільної освіти й родини задля забезпечення гармонійного розвитку вихованців; розширення знань батьків про психологію сімейних стосунків; сприяння налагодженню і розвитку взаємин співпраці та партнерства батьків з дитиною; зміни внутрішньосімейних стереотипів щодо взаємодії батьків з дітьми; удосконалення психолого-педагогічної культури батьків.</p> <p>Здатність усвідомлювати соціальну значущість взаємодії з сучасними батьками, володіти високою мотивацією до виконання професійної діяльності у галузі дошкільної освіти, зокрема в співпраці з сучасними родинами; ставити і вирішувати питання взаємодії з сучасними батьками з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у галузі дошкільної освіти.</p> <p>Здатність працювати з колективом батьків, нести відповідальність за підтримку партнерських, довірчих стосунків; здатний до розкриття та розвитку потенційних можливостей та здібностей дітей раннього та дошкільного віку в співпраці з батьками.</p>	<p>Володіти психолого-педагогічною діагностикою вивчення сучасної сім'ї; вміти заохочувати батьків до тісної співпраці з педагогами дошкільної освіти; поглиблювати знання батьків щодо особливостей розвитку дітей раннього та дошкільного віку; сприяти поширенню позитивного батьківського досвіду.</p> <p>Вміти визначати механізми взаємодії педагогів та батьків, зокрема під час просвітницької й корекційної роботи; забезпечувати батьків науково-методичною інформацією про сучасні форми, засоби, методи взаємодії з дітьми; розробляти систему заходів за участі батьків і дітей, під час яких на практиці можна застосовувати позитивний сімейний досвід.</p> <p>Розуміти і володіти технологіями взаємодії з батьками з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; вміти організовувати групове й індивідуальне консультування з родинами щодо організації освітнього процесу з дітьми раннього та дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти і сім'ї.</p> <p>Володіти методиками роботи з обдарованим дітьми раннього і дошкільного віку; вміти виявляти і розвивати потенційні можливості та здібності дітей у співпраці з батьками з опорою на загальні й сімейні цінності.</p> <p>Визначати і впроваджувати перспективні комунікаційні технології в систему взаємодії «діти – батьки – сімейний педагог», усвідомлювати свою відповідальність за підтримання партнерських, довірчих стосунків.</p>

ПРОГРАМА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Виконання магістерської роботи (МР) є складовою підсумкової державної атестації й завершальним етапом навчання студентів в університеті.

З метою поглиблення знань і спеціальних навичок професійного характеру та перевірки всебічної і фахової готовності фахівців до наукового пошуку передбачено виконання магістерської роботи та захист її результатів. Виконана робота (дослідження) повинна розкрити науковий потенціал фахівця, показати його здібності в систематизації та узагальненні фахово спрямованих знань, організації і проведенні самостійного пошуку, використанні сучасних методів й підходів у процесі розв'язання проблем у галузі дошкільної освіти та, на основі виявлення результатів проведеного дослідження, розробки пропозицій щодо підвищення ефективності роботи її складових.

Магістерська робота є кінцевим результатом науково-дослідницької діяльності студента, яка демонструє другий рівень вищої освіти – магістр дошкільної освіти та засвоєння таких умінь як:

- систематизація, розширення, поглиблення теоретичних і практичних фахових знань, їх застосування для вирішення конкретних професійних завдань;
- розвиток навичок самостійного проведення наукового пошуку, оволодіння методикою дослідження та експериментування при розв'язанні конкретних проблем і практичних завдань;
- готовність до виконання складних завдань науково-педагогічного, дослідницького та викладацького характеру, до самостійної роботи в освітньо-виховних закладах в межах отриманої кваліфікації.

В ході виконання студентами дослідження реалізуються наступні завдання:

- формуються уміння самостійно здійснювати експериментальну діяльність;
- поглиблюються знання в області певної проблематики в результаті цілеспрямованого опрацювання проблеми;
- розвиваються самостійне наукове мислення і творчі здібності магістрантів;
- формуються вміння складати пропозиції щодо удосконалення освітньо-виховної практики, прогнозувати потенційні можливості подальших наукових пошуків в контексті обраної для дослідження проблеми.

Магістерська робота (дослідження) здійснюється поетапно:

- вибір теми, призначення наукового керівника. Тема обирається та затверджується на засіданні кафедри протягом першого місяця від початку терміну професійної підготовки;
- вивчення вимог до виконання магістерської роботи;
- погодження з науковим керівником плану роботи з виконання дослідження;
- проведення аналітичного огляду існуючого досвіду з досліджуваної проблеми;
- визначення мети, завдань, об'єкту, предмету і методів дослідження;
- розробка методики та реалізація експериментально-дослідної частини роботи;
- вивчення впливу впровадженої методики або системи роботи з метою визначення її ефективності;
- узагальнення результатів проведеного дослідження;
- остаточне оформлення роботи;
- захист та оцінювання магістерської роботи.

Проведення захисту магістерських робіт відбувається з використанням дистанційних технологій навчання під час відкритого засідання екзаменаційної комісії в режимі відеоконференції. Завантаження робіт і презентацій доповідей у хмарне середовище НПУ імені М. П. Драгоманова здійснюється напередодні захисту з використанням хмарного диску (Google Диск). Завантаження файлів у хмарне середовище НПУ та додаткове їх зберігання на зовнішньому зберігаючому пристрої здійснюється за підтримки секретаря екзаменаційної комісії.

Захист магістерських робіт відбуватиметься на платформі Google Meet.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Загальні вимоги до змісту та структури магістерської роботи

Магістерська робота має містити:

- Титульний аркуш
- Зміст
- Перелік умовних скорочень (є обов'язковим для магістерської роботи)
- Вступ
- Основна частина (складається з 2-х розділів та висновків до них)
- Висновки (загальні)
- Список використаних джерел
- Додатки

Титульний аркуш. Містить найменування закладу вищої освіти, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву роботи; шифр і найменування спеціальності; кваліфікаційний рівень, на який претендує студент; прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника, його посада, науковий ступінь і вчене звання; ухвала щодо допуску роботи до захисту; дані про членів комісії; місто та рік виконання роботи. На титульному аркуші обов'язково зазначають «*На правах рукопису*».

Зміст. Містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів.

Умовні скорочення (є обов'язковими). Подаються у випадку, коли у дослідженні вжита специфічна термінологія, маловідомі скорочення, нові символи, позначення. Перелік друкується двома колонками, в яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування.

Вступ. У вступі подають загальну характеристику обов'язкових елементів дослідження у такій послідовності:

- актуальність теми і доцільність роботи для розвитку галузі дошкільної освіти;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета дослідження;
- завдання дослідження;
- методи, що дозволили здійснити дослідження на різних його етапах;
- практичне значення даного дослідження;
- експериментальна база дослідження (де проведено експеримент);
- апробація результатів експерименту (де і якими шляхами здійснювалась);
- структура і обсяг магістерської роботи.

Особливістю визначення об'єкта та предмета наукового пошуку випускника є її обумовленість кваліфікаційними вимогами.

Матеріали *дослідження* студентів магістратури диференціюються за двома розділами.

У *Розділі 1* висвітлюється огляд літератури за темою і вибір напрямів дослідження. Аналізуються надбання філософської, психологічної, педагогічної, за необхідності історичної літератури, які дозволяють різнобічно схарактеризувати сутність, специфіку та методичні аспекти питання, що вивчається. Характеризуються основні поняття та категорії, підходи різних авторів до їх розгляду, поповнюються їх точки зору, вказується на їх схожість та відмінності. У змісті даного розділу обов'язковим є аналіз стану розв'язання обраної для дослідження проблеми у практиці загалом (в альтернативних програмах, досвіді роботи закладів освіти, (дошкільних, початкових шкіл, окремих педагогів тощо). В кінці *розділу 1* подаються висновки, де відбувається узагальнення результатів теоретичного дослідження проблеми. Вони створюють базову основу для подальшої реалізації завдань практичної частини дослідження.

Розділ 2. У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напряму дослідження, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення дослідження. Також у даному розділі висвітлюються результати власних досліджень магістранта з висвітленням того нового, що він вносить у розроблення даної проблеми. Студент повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень. Висвітлення експериментальної роботи передбачає проведення *трьох* експериментів: *констатувального, формувального та контрольного*, результати яких відповідно, висвітлюються у відповідних параграфах.

Констатувальний етап експерименту має на меті засвідчити реально існуючий стан функціонування предмета дослідження (особистісних якостей, психічних процесів, моральних уявлень, знань, умінь тощо), які будуть формуватись у суб'єктів дослідження в подальшому.

Тут розробляються критерії, визначаються показники та відповідні рівні оцінювання явища, процесу, певної якості особистості.

Обране коло респондентів поділяються на дві групи: експериментальну та контрольну. Методика констатувального експерименту передбачає виконання спостереження, аналіз продуктів діяльності, визначення особливостей оточуючого середовища задля отримання цілісного уявлення про ситуацію розвитку і виховання суб'єкта дослідження. Результати вивчення досліджуваного явища або якості фіксуються для кожної групи окремо у відсотковому вираженні відповідно до рівнів сформованості досліджуваних особливостей, здійснюється їх порівняння, формулюються висновки про стан функціонування предмета дослідження, з'ясовуються причини його недостатньої ефективності, які необхідно враховувати при розробці змісту і методики формувального експерименту.

Формувальний експеримент є центральною ланкою здійснення науково-дослідної роботи студента, де проявляється ґрунтовність та всебічність його фахової підготовки. В цій частині роботи в експериментальній групі реалізується авторська система впливу на об'єкт дослідження, розроблена на основі попереднього вивчення стану проблеми та результатів констатувального експерименту. В контрольній групі освітньо-виховна робота проводиться за загальноприйнятими методиками.

Контрольний експеримент вибудовується за аналогією до констатувального і передбачає порівняння даних експериментальної і контрольної груп до і після впровадження системи експериментальної роботи. Експериментальні дані на всіх етапах емпіричного дослідження аналізуються й порівнюються за кількісними і якісними показниками, результати обстеження заносяться у спеціальні таблиці, оформлюються у вигляді діаграм, графіків, надаються пояснення наявним відмінностям на початку і в кінці дослідження, а також між результатами в контрольній та експериментальній групах з посиланням на конкретні відсотки за всіма показниками і критеріями, які підтверджують ефективність розробленої й впровадженої системи роботи відповідно до поставлених завдань.

У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наукових теоретичних і практичних результатів¹.

Висновки (загальні). У висновках викладають важливі наукові та практичні результати, здобуті у процесі дослідження, формулюють рекомендації щодо практичного їх використання. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі – розкривають методи вирішення поставленої проблеми (задачі) та їх практичний аналіз. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів та рекомендації щодо їх використання.

---

¹ Інші структурні елементи магістерської роботи відповідають загальним вимогам, що висуваються до такого виду робіт.

Список використаних джерел має включати інформаційні джерела, що розміщуються за абеткою за прізвищами авторів або заголовками. Обов'язково мають бути джерела, які засвідчують сучасний стан розробки даної проблеми – 25% від загальної кількості списку.

Додатки. До додатків за необхідності доцільно включати допоміжні матеріали, які не враховуються в загальній кількості сторінок магістерської роботи.

Вимоги до змісту та оформлення результатів магістерської роботи

Загальні вимоги. Магістерські роботи (дослідження) випускників мають бути проблемного (пошукового) характеру, що відповідає запитам, пізнавальним інтересам та можливостям студентів, свідчить про їхню обізнаність щодо сучасного стану галузі дослідження, опанування ним методики експерименту.

Кожна робота має ґрунтуватись на певній науковій та експериментальній базі, містити власні дані дослідів, спостережень, пошуків; їх обробки, аналізу та узагальнення; посилання на відповідні наукові джерела та відображати власну позицію дослідника.

У роботі мають бути чітко відображені наступні аспекти: визначення мети, об'єкта та предмета дослідження, завдання, *практичне значення роботи*, методика дослідження, відмінність та перевага запропонованих підходів та результатів. Зміст та результати досліджень викладаються стисло, логічно, грамотно та аргументовано, без загальних слів, міркувань, бездоказових тверджень, тавтології.

Оформлення будь-якої дослідної роботи – є одним з показників якості виконання наукового дослідження, загальної культури студента. Це – заключний і вкрай відповідальний етап дослідницького процесу.

Магістерську роботу друкують на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з полуторним міжрядковим інтервалом (до 30 рядків на сторінці).

Обсяг роботи. Обсяг магістерської роботи становить 55-60 сторінок без урахування списку використаних джерел та додатків.

Текст роботи необхідно друкувати на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), залишаючи поля: вгорі, внизу, з лівого боку – 25 мм, з правого боку – 10 мм.

Вирівнювання: назв розділів і підрозділів – по центру, назв пунктів і підпунктів – з лівого боку, основного тексту – по ширині.

Абзац починається з 5 знаку.

Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5 pt. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності та звичайної щільності.

Заголовки структурних частин наукових робіт, а саме: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів (параграфів) друкують з абзацу маленькими літерами (крім першої літери, яка друкується великою). Крапка в кінці заголовків не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапками.

Назви розділів та параграфів формулюють стисло і чітко.

Відстань між заголовком структурних частин, підрозділів (параграфів) та текстом повинна дорівнювати 2-3 інтервалам.

Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки.

Вимоги до змісту дослідження. Магістерська робота (дослідження) починається з титульного аркуша, на якому вказуються: повне найменування закладу вищої освіти та кафедри, де виконується дослідження; тема; прізвище, ім'я та по батькові студента, номер групи з шифром та спеціальність; вчене звання і науковий ступінь наукового керівника; місто та рік виконання роботи. Також на титулі розміщується інформація про оцінювання роботи студента (національна шкала, кількість балів і оцінка ECTS) членами комісії і засвідчується підписами.

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо.

*Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів*².3 Якщо в роботі використано специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, аббревіатури, нові символи, позначення тощо, то їх перелік подається у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом. Перелік має розташовуватись двома колонками, в яких ліворуч за абеткою наводяться умовні позначення, символи, одиниці скорочення або терміни, праворуч – їх детальне розшифрування (тлумачення).

Якщо у тексті роботи певний термін, скорочення чи позначення повторюється менше трьох разів, його у перелік не включають, а його розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

У *вступі* коротко обґрунтовується актуальність та доцільність обраної теми, підкреслюється сутність проблеми та її значущість, а також ступінь наукової розробки. Коротко аналізуються публікації зарубіжних та вітчизняних науковців з проблеми дослідження, визначаються аспекти, які ще не одержали адекватного висвітлення у науковій літературі. Формулюється мета роботи, зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження, подається перелік використаних методів дослідження; повідомляється про наукове використання результатів дослідження або рекомендацій щодо їх використання, для прикладних робіт – практичне значення отриманих результатів та їх апробацію.

Орієнтовний обсяг вступу магістерської роботи – 4-5 сторінок друкованого тексту. Вступна частина закінчується описом структури дослідження, наприклад: Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Кожен елемент вступу повинен починатись з нового абзацу, а їх назви – виділятись напівжирним шрифтом.

Основна частина дослідження складається з двох розділів, а також підрозділів, пунктів, підпунктів.

Кожний розділ починається з нової сторінки. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових теоретичних і практичних результатів.

У першому розділі основної частини роботи наводиться характеристика джерел для написання роботи та короткий огляд літератури з даної проблематики, окреслюються основні етапи наукової думки за визначеною проблемою, вказуються питання, які залишилися невирішеними.

У другому розділі обґрунтовується вибір напряму досліджень, наводиться методика і техніка дослідження; викладаються, аналізуються та узагальнюються отримані результати (за трьома етапами експерименту), дається їх порівняльна характеристика і оцінка.

Зміст основної частини має точно відповідати темі роботи та повністю її розкривати.

Висновки мають містити стислий виклад результатів розв'язання наукової проблеми та поставлених у дослідженні завдань. Необхідно підкреслити їх самостійність і практичне значення, наголосити на кількісних та якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів та навести рекомендації (за необхідністю) щодо їх використання.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел. Список використаних джерел слід розміщувати одним з таких способів:

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків (рекомендований під час написання роботи),
- у порядку появи посилань в тексті, – у хронологічному порядку.

---

² Перелік умовних позначень є обов'язковим елементом для випускної роботи освітнього рівня магістра.

До нього мають бути включені:

- державні нормативно-правові акти (Конституція України, законодавчі матеріали Верховної Ради; укази Президента України, розпорядження Кабінету Міністрів України тощо);
- документи: матеріали Міністерства освіти і науки України;
- неопубліковані (архівні) та опубліковані (документи, літописи, листи, статистика) джерела;
- чинні програми навчання, виховання та розвитку особистості;
- спеціальна наукова література: вітчизняні та зарубіжні видання (книги, статті);
- періодичні видання;
- Internet-ресурси.

Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані. Література іноземними мовами наводиться в кінці списку використаних джерел. Відомості про джерела, що включені до списку подаються згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць (див. додаток Г).

Електронні джерела зазначаються відповідно до загальних правил опису літературних джерел, при цьому в квадратних дужках після назви зазначається: [Електронний ресурс]. В кінці – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>.

Посилання на сайти, портали, Інтернет-ресурси розміщуються окремо в кінці списку використаних джерел без нумерації під заголовком: «Інтернет-ресурси». Наприклад: www.npu.kiev.ua.

У додатках містяться допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи, кращого розуміння отриманих результатів: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки, додаткові таблиці, графіки, рисунки, ілюстрації тощо.

Обсяг додатків не обмежується, але повинен визначатись реальними потребами роботи. Якщо розміщений у додатках матеріал не є авторським, обов'язково потрібно вказувати посилання на джерело.

Технічні правила оформлення магістерської роботи (дослідження).

Загальна нумерація. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подається арабськими цифрами без знака №. Всі сторінки роботи, враховуючи титульну сторінку, зміст і додатки, підлягають наскрізній нумерації, номер на титульній сторінці не ставиться, а на наступних сторінках проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Нумеруються тільки розділи основної частини. Зміст, вступ, висновки не нумеруються. Номер розділу ставиться після слова «РОЗДІЛ», після номера крапка не ставиться. Заголовок розділу друкується з нового рядка (напр.: РОЗДІЛ 1). Дозволяється й інший варіант: назва розділу подається в одному рядку з номером цього розділу, тоді після номера розділу ставиться крапка (напр.: РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ .....).

Підрозділи (параграфи) нумеруються у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера параграфа, між якими ставиться крапка. У кінці номера підрозділу ставиться крапка і далі, у цьому ж рядку, йде заголовок підрозділу (напр.: 2.4. Сутність і принципи....).

У кінці назв розділів, підрозділів, пунктів крапка не ставиться.

Оформлення ілюстрацій, таблиць і формул. Текст роботи може містити ілюстрації (малюнки, таблиці, схеми, графіки, формули, фотографії тощо). Такий матеріал повинен мати загальну нумерацію (арабськими цифрами) та відповідну назву. Ілюстрації позначають словами «Рис.» і нумерують послідовно у межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, напр.: «Рис. 1.2.» (другий рисунок першого розділу). Рисунок обов'язково повинен мати заголовок, який пишеться одразу після номера рисунка і розміщується під ілюстрацією. Крапка в кінці назви не ставиться. Рисунки, які займають по висоті половину аркуша або більше, повинні переноситись у додатки.

Таблиці також нумеруються послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті над заголовком таблиці розміщується напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, напр.: «Таблиця 2.3» (третя таблиця другого розділу). Якщо таблиця перенесена на другу сторінку, то над другою частиною таблиці вказується «Продовження табл.» і зазначається номер цієї таблиці, напр.: Продовження табл. 1.2.

Таблиця обов'язково повинна мати заголовок, який пишеться на наступному рядку після номера таблиці симетрично відносно тексту напівжирним шрифтом.

Назви граф у таблиці починаються з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком, або з великої літери, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не менше 8 мм.

Таблиця розміщується (після першого згадування про неї) в тексті так, щоб її можна було читати без обертання переплетеного блока рукопису або з обертанням за стрілкою годинника (див. нижче приклад побудови таблиці).

Приклад побудови таблиці

		Назва таблиці				Таблиця (номер)
Головка						Заголовки
граф						граф
						Підзаголовки
Рядки						Боковик (заголовки рядків)
						Графи (колонки)

Формули, як й інший ілюстративний матеріал нумеруються в межах розділу, напр.: «формула (2.3)». Номер необхідно брати в круглі дужки і розміщувати на правому полі сторінки на рівні нижнього рядка формули, якої він стосується. Формули, на які немає посилань, можна не нумерувати.

В тексті роботи формули розташовуються відразу після посилання на них через один рядок зверху і знизу симетрично тексту. Переноси у формулі допускаються лише на знаках рівності, плюс, мінус, множення і ділення з повторенням знака у наступному рядку.

Оформлення посилань на використані джерела. Під час написання наукових робіт студент має обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали, ідеї, висновки, або окремі результати. Це дає можливість перевірити наведені факти. Посилання слід робити на останні видання публікацій.

Якщо в роботі студентом використовуються матеріали із джерел з великою кількістю сторінок (монографії, дисертації, збірники статей та ін.), тоді в посиланні треба точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в науковій роботі.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером цього джерела за бібліографічним списком (списком використаних джерел) і відповідною сторінкою у квадратних дужках, напр.: [7, 12]. Цей запис означає, що студент посилається на роботу, яка значиться у списку літератури під номером 7, а матеріал взято зі сторінки 12 цього джерела.

Текст, який науково-дослідній роботі цитується, береться в лапки і супроводжується посиланням на джерело, напр.: «...набуття наукового знання передбачає оперування фактами, які характеризують певне явище, розробку наукової теорії, яка пояснює те чи інше явище...» [11, с. 37].

Згідно з науковим етикетом текст цитати необхідно точно відтворювати і наводити повністю, щоб не спотворити думки автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками.

Переказ думок декількох авторів оформляється зазначенням у квадратних дужках номерів їх праць у бібліографічному списку через крапку з комою, напр.: [3; 8; 15; 25].

На всі таблиці, рисунки, формули, представлені в роботі мають бути посилання в тексті, при цьому таблиця, рисунок чи формула подаються одразу або на наступній сторінці після першого згадування в тексті.

Слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, напр. «...у табл. 1.2».

Посилання на ілюстрації в тексті роботи вказуються порядковим номером ілюстрації, напр. «рис. 1.2».

Посилання на формули вказуються порядковим номером формули в дужках, напр. «... у формулі (2.1)». У повторних посиланнях на ілюстрації, таблиці треба вказувати скорочено слово «дивись», напр.: «див. табл. 1.3».

Оформлення бібліографії (списку використаних джерел). Джерела, що використані для написання науково-дослідних робіт, розміщуються у списку в алфавітному порядку прізвищ авторів (якщо авторів декілька, то прізвищ перших), а також заголовків праць. До списку джерел включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані. Література іноземними мовами наводиться після праць вітчизняних науковців і вчених близького зарубіжжя. В кінці списку подається перелік електронних ресурсів.

Оформлення додатків. Додатки оформляються як безпосереднє продовження магістерської роботи (дослідження) на окремих аркушах і розміщуються в порядку появи посилань у тексті роботи. Кожен додаток повинен мати заголовок, який друкується угорі симетрично відносно тексту сторінки.

Додатки нумеруються великими українськими літерами (за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь) і позначаються словом «Додаток», напр.: «Додаток А», «Додаток Б» і т.д.

Оформлення презентації. Захист магістерської роботи супроводжується презентацією, що дає змогу зробити матеріал наочніше, доступніше, допомагає полегшити розуміння доповіді. Готуючи презентацію до захисту, студент продумує структуру доповіді. Зміст презентації має відповідати змісту дослідження і бути оформлений з дотриманням прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту.

Орієнтовна структура презентації.

– На титульному слайді вказуються дані автора (ПІБ і назву закладу освіти), назва доповіді, ПІП науковий ступінь, вчене звання наукового керівника.

– Наступний слайд має розкривати мету, об'єкт та предмет дослідження.

– На третьому слайді варто показати основні концептуальні положення, на яких ґрунтується дослідження.

– Наступний слайд може включати визначення основних понять, якими оперує автор.

– Далі варто навести опис вибірки і методики, які використовувались для дослідження.

– На кількох слайдах доцільно коротко представити основні результати дослідження з використанням діаграм, при цьому кількість блоків інформації під час відображення статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох.

– В кінці презентації обов'язково наводяться висновки.

– На останньому слайді можна висловити подяку за увагу.

Презентація не повинна бути монотонною і громіздкою (оптимальна кількість – 10-15 слайдів).

Доцільніше використовувати шрифти без зарубок (наприклад Arial або Tahoma) і не більше 1-2-х варіантів шрифту. Не можна змішувати різні типи шрифтів в одній презентації. Кегль шрифту для заголовків повинен бути не менше 24 пунктів; для інформації – не менше

18. Довжина рядка не більше 36 знаків, відстань між рядками усередині абзацу 1,5, а між абзаців – 2 інтервали. Для виділення інформації варто використовувати жирний шрифт або курсив. Підкреслення не використовується. У заголовках мають бути і великі, і малі літери. Заголовки повинні привертати увагу аудиторії.

Зміст презентації має бути логічним і завершеним (кожна частина текстової інформації), стислим і лаконічним, максимально інформативним, мати не більше одного логічного наголосу (зміна кольору, яскравість, обведення, миготіння, рух тощо). Доцільно використовувати короткі слова і речення, а також мінімізувати кількість применників, прислівників, прикметників.

Розташування інформації на слайді переважно горизонтальне, зверху вниз по головній діагоналі. Найбільш важлива інформація повинна розташовуватися в центрі екрану. Текст має бути вирівняний по ширині, не допускаючи «рваних» країв тексту. Якщо на слайді є рисунок, напис повинен розташовуватися під ним. Використання графічних об'єктів має бути обгрунтованим та раціональним.

Шкала оцінювання відповідей і якості виконання магістерської роботи при її захисті

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Загальне оформлення роботи	10
2.	Вступ	18
	2.1. Актуальність	2
	2.2. Категоріальний апарат	3
	2.3. Практичне використання	1
	2.4. Апробація результатів роботи (до 3-х наукових заходів)	5
	2.5. Публікації (до 2-х)	7
3.	I розділ. Теоретичний	7
	3.1. Висвітлення теоретичних питань	4
	3.2. Використання та посилання на першоджерела	3
4.	II розділ. Практичний	25
	4.1. Висвітлення власного доробку	15
	4.2. Опис організації дослідження та оформлення результатів експерименту	10
5.	Висновки	10
6.	Оформлення першоджерел	5
7.	Додаткові матеріали	5
8.	Доповідь та відповіді на запитання	15
	Всього:	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
81-89	B	добре
70-80	C	
64-69	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

1. Беляков Е. В. Подготовка и использование презентаций в учебном процессе [Електронний ресурс]. URL: <http://belyk5.narod.ru/Present.htm> (дата звернення: 10.06.2021).
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. Москва: Педагогика, 1989. 192 с.
3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
4. Богословский В. И., Извозчиков В. А., Потемкин М. Н. Наука в педагогическом университете: Вопросы методологии, теории и практики / под ред. В. И. Богословского. Санкт-Петербург: Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 2000. 202 с.
5. Борытко Н. М. Методология и методы психолого-педагогических исследований: учеб. пос. для студ. Москва: Академия, 2008. 320 с.
6. Брызгалова С. И. Введение в научно-педагогическое исследование: учеб. пособ. 2-е изд., испр. и доп. Калининград: Изд-во КГУ, 2001. 151 с.
7. Визуализация информации [Електронний ресурс]. URL: <http://ufa.polymedia.ru>. (дата звернення: 12.06.2021).
8. Вовканич С., Риндзак О. Активізація наукової діяльності молоді в системі інноваційного розвитку; НАН України. Ленінград: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2006. 184 с.
9. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
10. Главацька О. Л. Основи наукових соціально-педагогічних досліджень: лекції [Електронний ресурс]. URL: <http://studentam.net.ua/content/section/23/85/>. (дата звернення: 18.06.2021).
11. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
12. Гончаренко С. У., Олійник П. М., Федорченко В. К. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / за ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. Київ: Вища школа, 2003. 323 с.

13. Гончаров С. М. Студентські наукові дослідження в кредитно-модульній системі організації навчального процесу: монографія. Рівне: НУВГП, 2006. 127 с.
14. Григор'єв А. Й. Психолого-педагогічна діагностика. Кіровоград: Імекс. ЛТД, 2006. 488 с.
15. ДСТУ ГОСТ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. Стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація). З внесеними поправками.
16. Загвязинский В. И. Исследовательская деятельность педагога: учеб пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский Центр «Академия», 2006. 176 с.
17. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВРУ), від 01.07.2014 №1556-VII (Редакція станом на 01.01.2018). [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 12.07.2021).
18. Закон України «Про освіту»: нова редакція (Відомості Верховної Ради (ВРУ), 2017, №38-39, ст. 380). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 02.08.2021).
19. Закон України «Про дошкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВРУ)2001, №49, ст. 259) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14paran50#n50> (дата звернення: 09.07.2021).
20. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
21. Intel® Навчання для майбутнього. Київ: Видавнича група BHV, 2004. 416 с. (*Автори адаптації до українського видання Морзе Н. В., Дементієвська Н. П.*).
22. Короткий словник актуальних педагогічних термінів / упор. Флегонтова Н. М. Київ: Київський національний університет технологій та дизайну, 2013. 55 с.
23. Коханко О. М. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2005. 254 с.
24. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.
25. Лісовий В. А. НДРС і методологія педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2007. 76 с.
26. Лист МОН України від 24.10.2017 №1/9-565 «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти» [Електронний ресурс]. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf> (дата звернення: 19.07.2021).
27. Магістерське дослідження: підготовка та захист: навчально-методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта / Укладачі: Цветкова Г. Г., Шулигіна Р. А., Довбня С. О. Івано-Франківськ, НАІР, 2018. 108 с.
28. Методичні рекомендації видавничого дому «Академперіодика». URL: http://akademperiodyka.org.ua/sites/default/files/manual_Radchenko_2017.pdf (дата звернення: 15.07.2021).
29. Методичні рекомендації щодо написання магістерської роботи. Київ: МАУП, 2007. 34 с.
30. Методичні рекомендації щодо створення мультимедійних презентацій для навчального процесу / Упор. Т. М. Соловійова, О. П. Литвин. Біла Церква: КОПОПК, 2011. С. 11-18.
31. Методологія наукової діяльності: навчальний посібник: Вид. 2-ге, допов. / Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська та ін.; за ред. проф. Д. В. Чернілевського. Вінниця: Видавництво АМСКП, 2010. 484 с.

32. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт. кол.: Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін.; за заг. ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2013. 248 с.
33. Методология и методы социально-педагогических исследований: научное учебно-методическое пособие для студентов, магистрантов, аспирантов и студентов в области воспитания и образования, социальных педагогов и социальных работников /авт.-сост. С. Я. Харченко, Н. С. Кратинцев, А. Н. Чиж и др. Луганск: Альма-матер, 2001. 216 с.
34. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення : 20.08.2021).
35. Науково-дослідна робота студентів і методологія педагогічних досліджень: навчальний посібник / уклад.: Федірчик Т. Д., Предик А. А.; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Рута, 2004. 71 с.
36. Науково-дослідна робота студентів за спеціальністю «Дошкільна освіта»: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ / кол. авт. В. М. Гальченко, І. Г. Губеладзе, І. І. Загарницька, Р. А. Шулигіна та ін.; за заг. ред. І. І. Загарницької. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2013. 96 с.
37. Науменко О. М. Методика організації наукових досліджень в умовах запровадження комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання [Електронний ресурс]. ISSN 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. № 6 (20). URL: <http://www.ime.edu.ua/net/em.html>. (дата звернення: 20.08.2021)
38. Національний освітній глосарій: вища освіта. 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова. За ред. В. Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
39. Ніколаєнко С. М. Наукові дослідження в університетах – визначальний чинник зростання якості освіти. Київ: Прок-Бізнес, 2007. 175 с.
40. Новиков Д. А. Статистические методы в педагогических исследованиях. Москва: МЗ-Пресс, 2004. 67 с.
41. Новиков А. М., Новиков Д. А. Методология научного исследования. Москва: Либроком, 2010. 280 с.
42. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія / В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, І. В. Соколова та ін.; за ред. В. О. Огнев'юка. Київ: Едельвейс, 2012. 336 с.
43. Основи ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник (робочий зошит) / Укладачі: Довбня С. О., Стаєнна О. О., Шулигіна Р. А. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 152 с.
44. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
45. Основы научных исследований: учебное пособие / под ред. А. А. Лудченко. Киев: Знание, КОО, 2000. 114 с.
46. Пихтіна Н. П., Нестерець С. О. Основи наукових досліджень в опорних схемах: навчально-методичний посібник. Ніжин: Ніжинський державний університет імені М. Гоголя, 2012. 71 с.

47. Пілющенко В. Л., Шкрабак І. В., Словенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення. Київ: Лібра, 2004. 344 с.
48. Радченко А. І. Методичні рекомендації щодо нового стандарту «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (ДСТУ 8302:2015). ВД «Академперіодика» НАН України. 2-ге вид., доповн. Київ: Академперіодика, 2017. 18 с.
49. Ростовський В. С., Дібрівська Н. В. Основи наукових досліджень і технічної творчості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 96 с.
50. Рябченко В. І. Світоглядно-методологічні засади формування й використання поняттєво-термінологічного апарату в науковій, освітній та суспільно-практичній діяльності: монографія. Київ: Фітосоціоцентр, 2011. 468 с.
51. Семенов О. М. Академічна культура – фундаментальний складник підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта» // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. №5(59) / МОН України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка/ А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. С. 192-203.
52. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне: Овід, 2012. 352 с.
53. Соловей М. І., Спіцин Є. С., Кудіна В. В. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень: посібник для студентів ВНЗ: вид. 2-ге переробл. і доп. Київ: Ленвіт, 2009. 192 с.
54. Спіцин Є. С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти. Київ: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету, 2003. 120 с.
55. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті [Електронний ресурс]. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>. (дата звернення: 27.07.2021)
56. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с. (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Kyiv: CS Ltd., 2015. 32 p.)
57. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: «Знання», 2007. 317 с.
58. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. 302 с.
59. Тараненко І. Г. Методи порівняльно-педагогічних досліджень. *Шлях освіти*. 2001. № 2. С. 17-21.
60. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / авт. кол.: Є. Р. Чернишова, Н. В. Гузій, В. П. Ляхоцький та ін.; за наук. ред. Є. Р. Чернишової; Держ. вищ. навч. заклад «Університет менедж. освіти». Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
61. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): навч. посіб. / уклад. Дороніна М. С.; Харк. нац. кон. ун-т. 2-ге вид., виправл. і доповн. Харків: ІНЖЕК, 2006. 101 с.
62. Тушева В. В. Основи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Харків, 2006. 219 с.

63. Філінюк А. Г. Наукова робота студента: метод. рек. для студентів і магістрантів усіх спеціальностей і форм навчання. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2007. 74 с.
64. Хміль Н. А. Українські Інтернет-ресурси: освіта та педагогічна наука. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2008. 42 с.
65. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 320 с.
66. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження. Харків: ФОП Панов А. М., 2017. 237 с.
67. Цветкова Г. Г. Інновації у підготовки фахівців з дошкільної та початкової освіти. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 06-07 квітня 2016 року). Суми: 2016. С. 267-268.
68. Цветкова Г. Г. Компетентнісна характеристика магістрів педагогічної освіти. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць /* Гол. редактор Г. П. Шевченко. Вип. 5 (80). Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 249-261.
69. Цветкова Г. Г. Інноваційність як принцип нового педагогічного мислення та шлях професійної самореалізації викладачів гуманітарних дисциплін. *Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис /* за заг. ред. В. П. Андрущенко. Київ, 2016. № 1 (60). С. 42-49.
70. Цветкова Г. Г. Концептуальні основи підготовки майбутніх фахівців галузі «дошкільна освіта». *Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of poland and prospects of ukraine. Collective monograph* Lublin, Poland 2017. С. 225-243.
71. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.
72. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник для вищих навчальних закладів. Харків: ДАК, 1988. 288 с.
73. Шулигіна Р. А. Педагогіка: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта». Суми: Університетська книга, 2017. 144 с.
74. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 року. [Електронний ресурс]. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf> або https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/57798/ (дата звернення: 20.08.2021).
75. Ястребов Л. Й. Создание мультимедийных презентаций в программе Microsoft Power Point [Електронний ресурс]. URL: http://vio.fio.ru/vio_41/cd_site/Articles/glava-0/02.htm. (дата звернення: 05.08.2021)
76. Anderson L. A., Krathwohl D. R. Taxonomy for learning, teaching and assessing. A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longman, 2001.
77. Dharmapalan B. Scientific Research Methodology. Alpha Science, 2012. 250 p.
78. Khine M. S. Advances in Nature of Science Research: Concepts and Methodologies. Springer, 2012. 268 p.

79. Professional development of the teacher in the light of European integration processes: collective monograph / Ed.: prof. Tsvetkova Hanna. Hameln Germany: InterGING, 2019. 565 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://intergingpublishing.wordpress.com/2018/07/04/monographie/> або <https://dwherold.de/home/impressum2.html> (дата звернення: 31.05.2021).
80. The XXI century education: realities, challenges, development trends: collective monograph / Ed.: prof. Hanna Tsvietkova. Hameln Germany: InterGING, 2020. 658 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://dwherold.de/onewebmedia/monograph-tsvietkova-2020finalSeptember.pdf>. (дата звернення: 31.05.2021).

Інформаційні ресурси

1. Предмет методології науки [Електронний ресурс]. URL: https://stud.com.ua/29019/filosofiya/predmet_metodologiyi_nauki.
2. Elsevier [Електронний ресурс]. URL: <http://www.elsevier.com>.
3. Science Direct [Електронний ресурс]. URL: <https://www.sciencedirect.com/>.
4. ORCID [Електронний ресурс]. URL: <http://www.orcid.org>.
5. Scopus for authors [Електронний ресурс]. URL: <https://www.scopus.com/home.uri?zone=header&origin=>.
6. Законодавство України [Електронний ресурс]. URL: <https://rada.gov.ua/>.
7. Фінансування наукових досліджень в Україні та світі [Електронний ресурс]. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/finansuvannya-naukovykh-doslidzhenv-ukrayini-ta-sviti>.
8. Наука в університетах [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/nauka-v-universitetah>.
9. Академічна мобільність [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/osvita-za-kordonom/akademichnamobilnist>.
10. Гранти [Електронний ресурс]. URL: <http://zrda.org/grants/>.